

22
M. G. H.
STRÖDDA TANCKAR
OM
FÖRSIKTIGHET
VID
FINANCE-VERKS
INRÅTTANDE
UTI
SAMHÅLLEN,
MED VEDERBÖRANDES BIFALL,
Under

Kongl. Oecon. DIRECT. Chemie PROFESS. och Acad. BIBLIOTHECARIENS samt LEDAMOTENS af Kongl. Svenska Vetenskaps Akademien

HERR PEHR ADRIAN
GADDS
INSEENDE,

FÖR *LAGER-KRANSEN*
Til allmän undersökning uppgifna
af

JOHANNES JOH. MICRANDER
Ö. G.

I ÅBO Academiens Öfre Lärosal den 4. Julii efter middag.
1763.

Abo, Tryckt hos Johan Christopher Frenckell.

Encke LIEUTENANT Stan
Wälborna Fru
ELSA MICRANDER,

FÖDD HAMMARVIK

Min Huldasta Moder!

En frucht, som antingen för tidigt, eller för sent framter sig,
plår gemenligen wara af föga värde. Väst är den, som i
rättan tid visar sin lifliga behaglighet och sin lustiga mognad.
Väntre torde och warit, om jag, för et halst tjog år tillbaka, hade
funnat framte något Academiskt prof; men så war, på intet sätt,
något tilfälle därtill. Dock wördat jag, såsom uti alt annat, så
ock härutinnan, Den Allwiså Försynens Nådiga Styrelse, som,
efter eget wälskag, sticor våra tider och tilfällen. Näst Den
Samma Gudsommeliga Försynen, hafwa Mine Høge här wid
Academien warande Förmån härtil bidragit, hwiskas trogna råd
och priswärda frifostighet skall, under all wälsignelles tilönstän!
hos mig, intil mit sidste, förblifwa i wördsammasta äminnelse.
Så hafwen ock I, Min Huldasta Moder! uti Edert bedröfves-
liga och nog beträngda Encke-stånd, ej hållit något för mig os-
spardt, utan, för min upkemst, wägat det yttersta, med så an-
senligt understöd, som öfvergådt all min wäntan och förmodan.
Häremot skall et, med all Conlig wördnad uppfylt sinne, hos
mig aldrig saknas. Med annat kan jag ej wedergälla, tror ock,
at annat lärer ej af mig fordras. HÆren uppehålle Eder, Min
Huldasta Moder! uti Edert høga ålderdom, wid beständig hälsa
och wälmågo! Kan förlänge Edra är til den Högsta ålder! och
tröne Eder sedan med Abrones oförmanskliga trono!! önskar

Min Huldasta Moders

Ödmjuk löbaste Son,
JOHANNES J. MICRANDER.

§. 1.

Jämte talrikhet af sediga och arbetsamma Inbyggare, så består et Samhälles rikedom och förmögenhet i jordens afkomst, nyttiga handaslögder och tillräckeliga bytespanter. Förutan behörig folkrikhet kan et Lands naturliga häfvor ej häfvas och upodlas, eller dess rättigheter försvaras. Uppå jordens afkomst grundar sig folkets näring: och igenom nyttiga näringar ökes folkstammen: men skola gagnande näringsfång i samhällen upbringas och ställas i gång; så fordras til deras upkomst och trefnad nödige bytespanter, det är, penningar.

§. 2.

Vetenskapen, at leda och styra penningrörelsen §. 1. i et Samhälle til gagnande näringars upkomst, rörelse, bestånd och tilväxt, samt at i för-

hållande därefter afpassa och genom skatt och pålagor upgifva de lämpeligaste sätt för Inbyggarna at samla inkomster til allmänna behof, Kallas Finance Vetenskap. Hos de måsta Publicister finnes mycket misstag om des rätta art och beskaffenhet. En del framleda des grunder endast af Staters och Rikens speciele Regerings Former, andre vilja därmed åter ej annat förstå, än kunskap om alla de möjliga utvägar, som plåga vidtagas at öka Kronans Cassor och rikta Regenters Skattkamarar: Men som Historien i denna del af Oeconomia Publica nog ådagalägger, at, til upfyllande af et slikt Finance verks affigter, ofta til inbyggarnas tunga nyttjas medel, som både i sig sielfva äro obilliga, och hvilka strida emot ändamålet af en säll borgerlig sammanlefnad; så kan den ej eller förtjena et så värdigt namn.

§. 3.

Finance vetenskapen består således af tvänne delar: dels at den underrättar, huru penningarne i et Samhälle med största nytta kunna roulera emellan nåringarne til deras upkomst; dels ock, at den uttakar de lämpeligaste sätt til skatt och pålagor. Båge mycket viktiga ämnen, hvilka förut dock fordra en redig och välgrundad kunskap om et lands naturliga läge och förmoner, des flögdeinrättningar, beskaffenhet af in och utrikes handel, myntets halt och värde, förhållandet af varumängden däremot, och huru Samhällets allmänna Cre-

Credit må til vissa näringsfångs uphjelpande rätt nyttjas, men ej missbrukas, m. m.

§. 4.

Ibland de första och måst betydande försiktighets Reglor, Finance vetenskapen §. 2 uttalar, är den, at det Samhälle, som handlar med andra Stater, bör sätta en lika proportion som de, emellan den varumängd, som går i köp och salu, samt den penningestock, hvarmed samma varor röras (*a*). I fall tvänne Riken A och B drifva handel med lika varumängd och lika godt mynt: men i B Penningestocken finnes dubbel emot samma varumängd; så måste Republiquen B alltid med undervigt i penningar handla med A, oansedt dess mynt är lika och dess varumängd äfven är lika. Kan disproportion emellan varumängden och den för mycket roulerande Penningestocken af reelt mynt förorsaka Penningars utflytande ifrån landet; hvad svåra följder må då icke en sådan af representative mynt åstadkommen disproportion i et land åstadkommas?

§. 5.

At för inbördes handels skull bibehålla varumängden i et hårdt och svårt Climat i lika pris med mildare luftstrek och fruktbarare orters, är nödigt, at i svårare Climater hafva mindre Penningestock i proportion emot folkhopen (*b*). Detta axiome grundar sig därpå at i et svårt Climat och

med en hårdbrukad jord blifver omkostnings vär-
det större, fölgakteligen varumängden dyrare, om
Penninge stocken och alla öfriga omständigheter
vore lika. Men i fall den roulerande Penningestoc-
ken är mindre, än för samma varumängd i mil-
dare Climater är gångbar; så blifver häraf lindri-
gare pris på varor af sig sjelf, i fall det icke af
andra Politiska författningar hindras. I anseende
til utländsk handel är et lågt pris i svåra Clima-
ter inom landet icke eller Samhället skadeligt, alle-
nast dess varumängd affäljes i sadane Stater, hvar-
est Penning rörelsen är i större proportion emot
samma varumängd, än den är i hembygden.

§. 6.

En folkfattig Stat kan vinna på en annan tal-
rikare, allenast den har en lätt penning rörelse,
och låter det minsta Capital, som är möjligt, lö-
pa ikring i Staten, til at obehindradt röra alla va-
ror och framlocka nya, som ock at den på förlik-
tigaste sätt använder sin folkhop(c). Bäst använ-
des folkhopen, när allahanda konstverk i Staten
befordra arbetet; näringsfången emellanknytes et
sämjoband, at de understöda, och ej förstöra hvar-
andra; landtskötselen, som är folkhopens fröstock
och sjöfartens förkofran, mått skyddas och befor-
dras, och at slögder, som bestå i inhemiska rå äm-
nens förädling i fynnerhet upmuntras.

§. 7.

Så vida Guld- och Silfvermynt äro de allmän-
na-

naſte och ſåkraſte bytespanter i handel, ſå fordrar förſigtigheten, at myntſfoten i et ſamhälle rättas i proportion efter andra medhandlande Nationers mynts värde och godhet, ſom och at myntforterne ſig emellan efter hufvudmyntet åro i behörigt förhållande. At förminska ſamhällets förluſt af de ådlare metallers förnötning under Penningarörelſen inom landet, kan ſkiljemynt af något ſämre halt til inrikes förbrukning, utan ſkadelig verkning på näringarna, dock tolas.

§. 8.

At förhöja eller fälla myntet til deſs räknevärde öfver eller under den mohn det finnes hos andra Nationer, med hvilka handel drifves, det har i alla tider ej allenäſt verkat på inrikes näringar ſkadeliga och näſtan oboteliga följder; utan ock aldeles i haſt förſtört et Rikes utrikes handel: men at jämka och förſätta et diſproportioneradt mynt i jämlikhet med andra medhandlande Nationers, en ſådan ändring är både möjelig, nödig och nyttig.

§. 9.

I fall i et Samhälle ej finnes tilgång på Penningarörelſe af reelt mynt, i proportion emot den Penningſtock, ſom emot lika varumängd hos andra medhandlande Nationer röres: ſå kan uppå allmänna Crediters grund i ſamhället igenom re-
pre-

presenterat eller Creditmynt, Penningerörelsen emellan Inrikes nåringar med all säkerhet och et Rikes förmon ökas: men alt detta måste ske med varsamma steg och behörig upmärksamhet, at hindra de däråf lätt skeende missbruk.

§. 10.

Uppå denna grund äro Banquer anlagde, och hafva de tagit sin början hos fria Regeringar, hos hvilka de ock haft och hafva oförkränkt bestånd; Venediska Banquen är den äldsta och kan äfven skryta af 5 millioner Ducaters hufvudstol. Amsterdamer Banque är en af de namnkunnigaste. Hamburger Banque har den besynnerliga egenkapen, at ingen annan, än Stadens Borgare, får där hafva räkning; genom välgrundad Credit för representeradt mynt äro dessa Republiques komna til magt och rikedom, då däremot Neapel, Sicilien och flera fruktbara länder, i brist af penningerorelse, lemnat sina Inbyggare uti armod och elände.

§. 11.

Förr än penningestocken til des rörelse ökes i landet emot varumängden med representeradt mynt, är nödigt, at förut utredes, om Samhället är i undervigt i handeln, eller icke? i fall penningerorelsen förut är för stor emot varumängden, §. 4. och den igenom representeradt mynt äfven ökes, då Riket står i underbalance i handeln, utlöpas ej allenast lätt alt recit mynt ifrån et sådant

Sam-

Samhälle, utan afstaga och med det samma alla nyttiga näringar därstädes. Vid handelsbalancens öfvervägande bör skärskådas ej allenast ut- och inländska Prixcouranter, frakter, Växel-Cours, Myntets beskaffenhet, och dylikt; utan bör ock i synnerhet utrönas, huru mycket främmande varor kosta Riket, Tull-avgifter och öfriga omkostningar, samt förtjena inkomna varor genom Lurendrägerier äfven ej minsta upmärksamhet. Emot Regeringens vilja i England utgår oaktat all deras vaksamhet, årligen til främmande, och i synnerhet Frankrike, förmedelst Lurendrägerier, 180000 Skeppund ull, hvilket gör några hundrade Tunnor Gulls tilökning på Engelska handelsvägen (d).

§. 12.

Nåst detta är nödigt at roulancen af det representive myntet inskränkes inom viss tid; ju kortare, des bättre, emedan annars det kan förorsaka en skadelig disproportion emellan Penningestockens rörelse och landets varumängd, §. 4. Igenom erfarenhet vid utländska Banquer är och utrönt, at de emellan näringarna löpande Creditpapperen ej böra utgöra mera än högst $\frac{3}{4}$ af den redbara myntstocken (e). I fall och landets fasta egendomar iklådas egenkapen i allmänna rörelsen som mynt, så böra de åtminstone vara 100 gånger mera värde än hela summan af den omlöpande penningestocken.

§. 13.

Enär til någon del värdet af Samhällets fasta e-
B gen-

gendorar, eller lösa redbarheter ställas igenom representerat mynt, at roulera ibland näringarne fordrar en billig försigtighet 1:o at detta således ökte penningevärdet hufvudsakeligen användes til näringsars utvidgande, som tilverka effecter af första nödvändighets graden för inbyggare, at igenom lagens upsligt tilses, at et slikt med lätthet erhållit Penningevärde ej användes til annat, än til slika nödiga och indrågtiga näringsars upkomst och tillväxt, och ej til uphandling af utländska nipper och granlåter, som öka undervigt i handelen. 2:o At den tilökta penningestocken ej fördelas til näringsar, som lätt kunna falla i Monopoliska händer; sådana äro visse slags slögdeinrättningar, som ock handel med vissa indråktiga Rikets effecter på utländsk botten. Af alla näringsar är landtskötselen det angelägnaste och säkraste näringsfång, som under monopolie med sina tilverkningar ei kan bringas, äfven som det likaledes förevetter med alla de näringsar hvilka därmed hafva närmaste gemenskap.

§. 14.

At Bergslags näringen, som fordrar vidlyftiga och kostsamma förlager, genom Creditemynt, til någon del, understödes, det sker alltid med förmon, och är en pålitelig utvåg, at uteslänga utländska förlager ifrån slika verk: men så bör en sådan representerad Penninge fond, endast användas til Bruks förlager, blåsningar, smidets förbättring, samt

samt metallers förädling, och icke til samma metallers uphandling och stegring inom landet.

§. 15.

Af Credite myntets roulance i et land, kan ej äfventyrligare och skadeligare misbruk upkomma, än om först det samma, och sedan äfven den reele omlöpande Penningestocken kommer i Monopoliska händer. Et helt lands undersätare kunna då oförmärkt helt lätt och oskyldigt beröfvas all deras ägendom, och allmänheten blifva några få Familiers skattdragare. *Laws Systeme* i Frankrike, och *Bubbles* i England äro, i anseende til sina följder, för hela Europeen oryggeliga vitnen därpå.

§. 16.

En sådan Financeverkets vådeliga belägenhet rör sig gemenligen igenom hög Växel-Cours och dyrhet i landet, oansett hvarken krig, sjukdomar, misfväxt, eller undervigt i handelen är för handen. I anseende til denna sista omständigheten förfaller altså den annars djupslinnige och lärde *Newtons* tanka, som fordom påstod, at om et samhälles handels tillstånd man lika otvifvelaktigt skulle kunna dömma af Växel-Coursen, som af pulsen om människokroppens. Hög Växel-Cours är ej alltid tekn til undervigt i handelen.

§. XVII.

Af några påstås väl, at af en hög Växel-Cours et Land ej tilbringas något men eller skada. Det

ta kunde ock medgifvas, i fall 1:o Utlåningen i handel skulle betala en Nations effecter efter den inom landet gångbara Växel-Coursen; eller med penningar i proportion emot den i hembygden emot varumängden roulerande penninge-stocken. 2:o Köpmän och Fabriqueurer tyckas i första påseendet ej eller lida hårpå, så vida köparen måste betala dem varan med alla umgälder: men hvad lida de dock icke i anseende til affättningsmängden och til en qvick handels rörelse; när ock en handlande nödgas införskrifva gods til 72 marks Cours, och måste sälja det samma til 60, 50 och 40 marks Cours: Måne han ej blifver lidande och hela des handel kommer an på största vågspel? at förtiga, det landtskötselens effecter ej i samma möhn strax lika lätt stiga och falla, som Växel-Coursen i handelen.

§. 18.

De säkraste medel at fälla en odrägelig växel-cours och förekomma dyrhet i landet, är 1:o at i det skyndsammaste som ske kan indraga Creditmyntet, och at låta det minsta Capital, som är möjligt roulera emellan näringarna; 2:o Finnes Penningestocken i Landet redan för mycket utblottad i anseende til des varumängd §. 4. så må den til någon viss tid igenom Creditmynt ökas: men med förbehåll, som i §. 11. 12. 13. 14. är förmålt; 3:o Af redbart Silfver må göras hufvudmynt til halt, värde och förhållande, som i §. 7. anmärkt blif-

blifvit; och 4:o böra alla nödiga anstalter vidtagas at behålla Silfvermyntet quar i landet, sedan det en gång fångat år. Alla dessa medel måste samfält nyttjas, at jaga en så grym fiende ur landet. I får och skilda hafva de föga styrka och ingen verkan.

§. 19.

Om efter fundera Finance principer, sättet til skatt och utlagor i et samhälle skal uttäckas; så förekomma därvid 2:ne hufvud affigter: dels at utlagorna må af Inbyggarena med minsta känning och tunga som möjligt år, betalas: dels ock at näringsfången betungas med utgifter, alt efter det de samma mera eller mindre främja allmän trefnad och välmågo. *Förbruknings-Räntor* äro de allmänna hos alla Nationer, och kunna dessa lätt utgöras: men så vida de ej följa näringsarnes värde åt, så äro de så kallade *Afvägnings-Räntor* äfven nödiga. I et hårdbrukat land och svårt Climat få utlagorna icke vara så stora, som under et mildare luftstreck, emedan jordbrukaren i det förre äfven betalar ganska mycket til Climaten. Näringar, hvilka underhålla Inbyggarena med egna sysslor och tildela dem de nödvändigaste behoven, samt hvilka åstadkomma största rörelsen och folkökningen, de böra minst med utlagor betungas. *Taxerings-Räntor* utgöras af näringar, som på en ort och tid äro nyttiga: men på en annan kunna vara skadeliga. Utgifter, hvarmed varor i

Utländsk och inländsk handel efter omständigheterna betungas och taxeras, äro af denna beskaffenhet. At af utlåningar slika umgälder betalas med fullhaltigt Silfvermynt, det öker landets Penningestock. Om det samma äfven sker i inrikes handel, bidrager det ej ringa at behålla samma mynt kvar i landet.

-
- (a) Se Herr EPHR. OTTO RUNNEBERGS lärda och välgrundade tankar om et rätt Cammar och Skattläggnings verk pag. 17. §. 8. (b) Samma bok, pag. 17. §. 9. (c) Dito pag. 23. (d) Essai sur l'Etat de Commerce d'Angle terre, Tom. I. pag. 393. (e) Tillägning, vid de så kallade gissningar om Växelens högd i Sverige. pag. 8.

G. A. Å.

